Tuinpark Nieuwe Levenskracht Amsterdam herfst/winter 2026

Het Contact

* Rita en Ruud dragen kantine over * Nieuw kantineteam stelt zich voor *
* Opening kwekerij * Interview Marja de Wit * Terugblik jeugdcommissie *

Het Contact, Tuinpark Nieuwe Levenskracht
Voorlandpad 21, 1098 TZ Amsterdam
bestuur@ tuinparknlk.nl
www.tuinparknieuwelevenskracht.nl

Belangrijke informatie

Het bestuur
- Maarten Jongenelen, voorzitter
- Anna ten Bruggencate, secretaris
- Peter Voortman, penningmeester
- Hans Koenders, algemeen bestuurslid
- Els de Does, algemeen bestuurslid

Contactgegevens
bestuur@ tuinparknlk.nl
Voorlandpad 21
1098 TZ Amsterdam
www.tuinparknieuwelevenskracht.nl

Wijkagent
Jeanette van Doeselaar, 0900-8844

Vragen aan het bestuur
Deze worden besproken in de **bestuursvergadering** die iedere eerste zaterdag van de maand wordt gehouden. Vragen dienen uiterlijk de woensdag vóór de vergadering ingeleverd te zijn via bestuur@tuinparknlk.nl

Vragen voor het **inloopspreekuur** kunnen ook van tevoren via bestuur@tuinparknlk.nl gesteld worden. Handig, dan kan het bestuur er vast naar kijken en kunt u sneller antwoord krijgen. Inleveren uiterlijk de woensdag vóór de vergadering. Het inloopspreekuur is iedere eerste zaterdag van de maand vanaf 12:00 uur. Uitzondering: maart en september, dan is het de eerste zaterdag van de maand om 11:00 uur, omdat in deze maanden nieuwe tuinders zich kunnen inschrijven vanaf 11:30 uur.

Voor allerlei praktische informatie over schades, verbouwen, verzekeringen en zo meer, kijk op de website van de Bond van Volkstuinders: https://www.bondvanvolkstuinders.nl/ik-ben-tuinder/praktische-informatie/

De bestuursmail wordt niet iedere dag gelezen. Wij zijn allemaal vrijwilligers dus is er niet steeds iemand beschikbaar. Houd daar rekening mee als je een plan wilt indienen, een speciale vraag hebt of iets dergelijks.

NB Whatsapp-groep 'Ditjes en Datjes NLK' is geen officieel kanaal voor vragen aan het bestuur.

Bond van Volkstuinders
Tuinpark Nieuwe Levenskracht is opgericht in 1933 en een afdeling van de Bond van Volkstuinders, Volendammerweg 301, 1027EA Amsterdam. Zie www.bondvanvolkstuinders.nl

EERSTE HULP BIJ ONGELUKKEN

Tuin 110
Arjen van den Herik

Tuin 32
Mirjam van Hasselt

Politie: 0900 – 8844

Levensbedreigend: 112

NLKAlert-appgroep: alleen gebruiken voor noodgevallen!

Het Contact

Van de redactie

Er zijn weer leuke stukjes en foto's binnengekomen op ons redactieadres. Je hoeft niet te wachten tot de volgende deadline met het insturen! Als je iets leuks opvalt of je voelt tijdens de wintermaanden behoefte om over je tuin te schrijven, stuur het ons.

De deadline voor het eerste nummer in **2027** is **1 maart**. Stuur je foto's, teksten en ideeën naar: **redactie@tuinparknieuwelevenskracht.nl**

De redactie:
Anna, Els en Annemarie (opmaak)

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden brieven en artikelen te weigeren dan wel te redigeren of in te korten.

Foto's graag apart van de tekst inleveren via de mail, het liefst met een minimale grootte (resolutie) van 1 MB (= 1000 KB). Foto's met minder KB en zorgen voor minder scherpe foto's in Het Contact.

Foto's: voorkant Els de Does, onder Anna ten Bruggencate en rechts Lidwien Janssen

Inhoudsopgave

2 Belangrijke informatie
3 Van de redactie
4 Uit de bestuurskamer
5 Herfstboeket
Agenda 2026/2027
6 Rita en Ruud dragen kantine over
7 We stellen ons voor
Hete bliksem
8 Een terugblik Jeugdcommissie
10 Voor elk kind een medaille
12 Groene Tengels officieel geopend
13 Terugblik High Tea en Daravond
14 Overdreven
15 Reparatie van de karren
16 Meidoorns, merels en hagehelden
18 Lezing Nachtvlinders
Winterdip? Ga lekker puzzelen!
19 Fijn voor vogels!
20 Kleurplaat voor alle leeftijden

Uit de Bestuurskamer

Alweer het einde van het seizoen. En wat voor een! Het was soms te warm om naar de tuin te komen. Maar ook was er sprake van heel veel regen, met een aantal ondergelopen tuinhuisjes als gevolg. Het mooie van het tuinleven is dat er altijd verrassingen zijn.

Wat brengt ons het komende seizoen? Gelukkig hebben we daar geen invloed op want iedereen heeft zo zijn eigen voorkeur wat het weer betreft.

Terugblik ALV
Iedereen was flink geschrokken door de brand op tuin 4. Marja van Vark is nog niet helemaal hersteld, maar haar tuinhuis is bijna weer herbouwd. Het maakte het onderwerp veiligheid extra belangrijk op de ledenvergadering. Voorzitter Maarten Jongenelen benoemde nog eens alle punten waar je als tuinder op moet letten, zoals het tijdig vervangen van de gasslangen en geen onveilige situaties rondom je tuinhuis zoals de opslag van brandbare materialen.

Het was een prettige ledenvergadering waarvoor veel animo was. De notulen worden naar de leden verstuurd samen met de agenda voor de najaars ALV die op zaterdag 14 november plaatsvindt.

Grofvuil en tuinafval
De kosten voor afvoer van afval waren in 2025 gestegen. De kosten worden grotendeels bepaald door het aantal maal dat de containers geleegd moeten worden. Omdat er regelmatig tuinafval, afgedankte meubels en oud hout in de grote vuilcontainers werd gegooid, moesten de containers afgelopen jaar vaker geleegd worden. Om te voorkomen dat tuinders de verkeerde dingen in de containers gooien en daar mee kosten te besparen is door het bestuur besloten om deze alleen nog op zaterdag open te zetten.

Grof vuil, groter afval en oude huisraad moeten naar het afvalpunt, bijvoorbeeld op de Rozenburglaan. Ook tuinafval kan weggebracht worden, maar ook op de eigen tuin gecomposteerd worden of worden meegenomen naar een van de draadcontainers in de buurt.

De wachtlijst
In maart en september zijn altijd de inschrijfmomenten voor nieuwe aspirant-leden, waarvan september de drukste is. Dit keer werd een record van maar liefst 39 inschrijvingen gevestigd! Hiermee komt de teller op 290 te staan.

Het zijn allemaal leuke mensen die je een eigen tuin gunt. Maar ze moeten nog lang wachten. Ondertussen ontvangen ze wel uitnodigingen voor activiteiten op ons tuinpark en kunnen ze meewerken in de kwekerij of bij het algemeen werk.

Door de verkoop van vier tuinen, konden we aan het einde van het seizoen in ieder geval enkele nieuwe tuinders blij maken.

Medewerkersavond
Actief tuinderschap is een begrip dat van groot belang is op een volkstuinpark zoals het onze. Gelukkig hebben we daar bij Nieuwe Levenskracht niet over te klagen! Op verschillende manieren zetten heel veel vrijwilligers zich in voor onze vereniging. Dat varieert van onderhoud van ons tuinpark tot het kantinewerk. Van het aanbieden van natuureducatie tot het controleren van de financiën. Van het kweken van plantjes voor de verkoop tot de taxatie van tuinen en tuinhuisjes.

Om al deze vrijwilligers te bedanken organiseert het bestuur jaarlijks een zogenaamde 'medewerkersavond' met catering. Dit jaar was het thema Mexico. Het was weer smullen! En nogmaals bedankt voor al het vrijwilligerswerk!

Ten tijde van dit schrijven is er sprake van een zogenaamde 'Indian summer' met zomerse temperaturen. De tuinen zijn al in ruste, zelfs de agressieve mieren laten zich nog amper zien. Hier en daar nog wat snoeien, planten alvast in de grond voor volgend jaar en klusjes aan het tuinhuis. Altijd wat te doen voor onze tuinders!

Het bestuur wenst alle tuinders alvast een mooie herfst en winter toe.

Anna ten Bruggencate,
Secretaris Tuinpark Nieuwe Levenskracht

Foto: Mona van der Kuil

De ingekleurde kleurplaat van het zomernummer door Mona van der Kuil

Beste Medetuinders

Waar is de tijd gebleven, 5 jaar geleden met een nieuwe uitdaging begonnen, het kantine beheer spannend voor Ruud en mij maar gelukt, en met heel veel plezier gedaan daarna ook de AC overgenomen, en dat ging ook prima met de hulp van de nodige mensen om ons heen, maar we zijn vijf jaar verder en ouder, dus hebben Ruud en ik besloten om te stoppen met het kantine beheer, en gaan dit overdragen aan 4 mensen (Freda, Regien, Elke + Petra) die dit als werkgroep gaan overnemen, daar gaan jullie nog meer van horen.
Wij gaan als Activiteiten Commissie wel door dus we zijn nog niet echt weg.
Wel wil ik alvast (omdat we nog 3 maanden te gaan hebben) alle medewerkers van de kantine, en alle vrijwilligers die ons altijd hebben geholpen hartelijk bedanken voor alles. En de nieuwe groep wensen wij heel veel succes, en daar waar ik kan helpen doe ik dat.

Wij wensen u nog een goed jaar verder en zien elkaar zeker bij de ALV, kerstbingo of nieuwjaars receptie

Groetjes Rita + Ruud

We stellen ons voor

Het zijn grote schoenen die we gaan proberen te vullen. Wij, dat zijn Freda, Regien, Petra en Elke. Het team dat met ingang van 2027 zich garant stelt om de bevoorrading en administratie van de kantine te regelen.

Foto: van links naar rechts Elke, Freda, Regien en Petra

Rita staat gelukkig nog steeds aan het roer van de activiteiten in de kantine. Zij zal de gezelligheid van onder andere de paasbingo, de bbq, de film- en voetbalavonden blijven organiseren.

We zijn enorm blij met de tuinders die zich al hebben aangemeld om per 2027 enkele zaterdagen de kantine te helpen bemannen. Van harte hopen we dat zich nog meer tuinders of hun partners of kinderen zullen aanmelden. Veel enthousiaste handen maken licht werk!

We zijn van plan om er in 2027 weer een gezellig jaar van te maken.

Vragen of meehelpen?

Je kunt ons mailen:
kantine@tuinparknlk.nl

Of kom gewoon even langs bij ons in de kantine.

Hete bliksem

Els de Does

Als er in de herfst veel val-appels uit de boomgaard kwamen, maakte mijn moeder regelmatig hete bliksem. Mijn zus en ik waren er gek op. Vanwege het zoetige van de appels denk ik. Het vocht van de appels wordt zo heet, dat deze stamppot lang heet blijft. Je brandt snel je mond! Vandaar: hete bliksem.

Ingrediënten (voor 4 personen)

- 1 kg Kruimige aardappelen
- 3 grote moesappels (bijv. goudrenetten of lunterse pippeling)
- 10 g ongezouten roomboter
- 75 ml melk
- snufje zout
- snufje peper

pureestamper

Kook de aardappelen in water in 20 minuten gaar. Voeg na 10 minuten de appels toe. Giet de aardappelen met de appels af. Stamp ze met de melk en roomboter tot een grove puree. Breng op smaak met peper en eventueel zout.

Terugblik op de Jeugdcommissie: een gesprek met Myrna de Ruijter

Anna ten Bruggencate

Kort geleden besloot de Jeugdcommissie om (tijdelijk) te stoppen met het organiseren van activiteiten. Want vooral dit jaar bleek dat er te weinig kinderen mee wilden of konden doen. Volgens Myrna de Ruijter, leidende kracht van de Jeugdcommissie, is de oorzaak: “Kinderen hebben een druk bestaan met sport of hobby’s. Vakantie afspraken van de ouders passen vaak net niet met de activiteiten op de tuin. Maar vooral zijn de kinderen die 5 jaar geleden nog meededen, nu pubers geworden. Het wachten is op een nieuwe generatie kinderen.”

In het najaar van 2017 kochten Myrna en Arjan op Nieuwe Levenskracht tuinhuis 110. Gerrie en Donald (tot deze herfst eigenaar van tuin 78) waren hun benedenburen. Myrna: “Ze vertelden dat ze op een tuinpark zaten en nodigden ons uit eens langs te wandelen. En zo is het gekomen.”

Myrna zit al snel in de Jeugdcommissie, de JC. Martine Schmitz, haar overbuurvrouw op de tuin, vroeg haar omdat Marja de Wit (zie interview pa-

gina 10) na jaren stopte met het organiseren van kinderactiviteiten. Myrna en Martine hebben allebei op dat moment nog jonge kinderen.

Samen nemen ze het Jeugdhonk onder handen. Ruud, Martine's vader, steekt ook de handen uit de mouwen bij die klus. "Het hele Jeugdhonk werd opgeknapt. Alle rotzooi eruit. Nieuwe spullen aangeschaft. Met slecht weer konden we dan binnen zitten. Maar als het kon waren we buiten. Sinterklaas en Pasen is in een periode dat het koud is, dus die feesten vonden vanzelfsprekend plaats in de kantine."

Toen Martine stopte, kwam Will Stolp erbij. Naast Will is Angela Mens een vast commissielid. Ook de dochters van Will, Lisa en Sanne Stolp, sloten zich aan bij de Jeugdcommissie.

"We deden nog een aantal jaren activiteiten die al een traditie waren. En we hebben juist ook dingen terug willen halen die al lang niet meer werden gedaan, zoals het kamperen. Dat bleek ontzettend leuk", zegt Myrna. "Maar we bedachten ook nieuwe natuurlijk." Ook de jaarlijkse afsluiting van de zomervakantie met de Lichtjesavond hebben Myrna en Will nog een tijd gedaan. Deelnemende tuinders versierden dan hun tuinen met lichtjes en de kinderen liepen vervolgens in een groep langs de tuinen waar ook iets lekkers werd uitgedeeld.

Een hoogtepunt van de inzet van de JC in de laatste jaren is natuurlijk de herinrichting van de speeltuin. "Doelgroep zijn vooral de kinderen van de tuin maar het inrichten van de speeltuin is ook op kinderen van buiten het tuinpark gericht. Dat was een ontzettend leuk project om mee bezig te zijn," vertelt Myrna enthousiast. "Er kunnen nog wat dingen toegevoegd zoals bij de speelheuvel. Maar de centrale ruimte blijft leeg zodat je daar tenten kunt neerzetten of een springkussen ofzo."

Myrna vindt vooral het eindfeest van de zomervakantie een groot succes: "Kinderen genieten er zo van. Vriendjes en vriendinnetjes worden uitgenodigd om mee te komen. Echt fantastisch. Een jaarlijks hoogtepunt."

Op de vraag wat Myrna zelf het leukste vond, antwoordt ze: "Alles eigenlijk. Dat kinderen een leuke dag hebben. We gingen bijvoorbeeld ook

dingen maken voor moeder- of vaderdag. Als je dan die trotse blije koppies ziet!"

"Ik ga vooral het contact met kinderen en ouders missen. Een stukje gezelligheid. Maar het is zoals het gaat. De kinderen die een paar jaar geleden nog meededen zijn nu pubers." Myrna voegt eraan toe: "We zijn voor nu gestopt met het organiseren van activiteiten maar dat wil niet zeggen dat de Jeugdcommissie weg is. Stel dat door de verkoop van de huisjes die nu aangeboden worden er nieuwe jonge kinderen komen. Nou dan zitten we zo bij elkaar en gaan we komend seizoen weer leuke dingen doen."

Voor elk kind een medaille

Els de Does in gesprek met Marja de Wit

Wanneer ben je op de tuin gekomen?
In 1981. Ik weet nog precies hoe het was toen ik hier voor het eerst kwam. Een nicht van me had gezegd dat ik eens moest gaan kijken. Mijn man en ik stelden ons er niet zoveel van voor. Allemaal oude mensen op zo'n volkstuinpark dachten we. De dag dat we gingen kijken was het een zondag en er was een feest. Op de speelweide stond een grote tent. We zagen eigenlijk vooral mensen van onze eigen leeftijd (ik was begin 40 toen) kregen wat te drinken aangeboden, raakten aan de praat en vonden het al snel reuze gezellig. We schreven ons in en hadden binnen 3 maanden deze tuin.

Was dit huisje er toen al of hebben jullie het zelf gebouwd?
Er stond een heel oud huisje, een dagverblijf. Een voorwaarde van het bestuur toen om deze tuin te kunnen krijgen was dat we het oude huisje afbraken en er iets nieuws neerzetten. We hebben dat door de firma Klaver laten doen; in een maand stond het er.

Wist je al wat van tuinieren toen je hier kwam?
Nee, helemaal niets. Ik kon nog geen viool van een gladiool onderscheiden.

Teelden jullie ook groenten?
Jazeker, we hadden aardappels, sperziebonen, andijvie…. Ik zaaide en oogstte en met mijn man hield ik het voor de rest van de tijd bij.

Ben je van tuinieren gaan houden?
Niet echt. Ik doe het wel, want ik houd ervan als het netjes is. Het onkruid tussen de tegels weg en dat soort dingen. Nu heb ik iemand die me daarmee helpt.

Welke bloemen vind je het mooist?
Alles wat roze is.

Ik herinner me jou van de jeugdcommissie, hoe lang heb je dat gedaan?
25 jaar. In de zomer was ik zes weken lang open. Iedere middag. Samen met Nel Bonneveld deed ik dat. We begonnen het seizoen met een bingo. Extra stoelen moesten worden aangesleept, zoveel kinderen kwamen er. Niet alleen van de tuin, maar ook neefjes en nichtjes en kleinkinderen van tuinders. We deden ook altijd een bloemschikwedstrijd, er was een dag dat er dieren van de kinderboerderij kwamen en er was een lampionnen optocht. Daar deden soms wel 60 kinderen aan mee. De Sinterklaasviering in de kantine, met Kerst kerststukjes maken, met Pasen paaseieren zoeken. En natuurlijk de sportdag. Weken van tevoren was ik daarover aan het nadenken. Om dat goed te organiseren. Dan deed ik 4 ploegen; de kleintjes, van twee tot vier jaar, dan vijf tot zeven jaar, acht en negen jaar, en de groten, van 10 tot 12 of 13 jaar. En iedereen kreeg aan het eind een medaille.

Kan je een van de gelukkigste momenten voor je op de tuin beschrijven?
De eerste 20 jaar. Het amicale. Alles was leuk en gezellig. Je stond voor elkaar klaar. Als er een huisje schoongemaakt moest worden van iemand die bijvoorbeeld ziek was, deden we dat met z'n allen.

Wat zal je missen als je de tuin niet meer zou hebben?
De tuin. In de zon in de tuin zitten en een boekje lezen. Ik heb thuis ook een balkon waar ik kan zitten, maar hier heb ik daar meer rust voor.

Hoe denk je dat deze plek er over 100 jaar uit zal zien? Zou ons park er dan nog zijn?
Over 100 jaar staan hier huizen. Over 50 jaar misschien al. Dit hier blijft niet bestaan, met al die woningnood die er is in de stad.

Groene Tengels officieel geopend

Carla Bekkering

Precies op de langste dag van het jaar, **21 juni**, was het zover: onze kwekerij **Groene Tengels** werd feestelijk geopend. Een bijzonder moment voor iedereen die de afgelopen tijd heeft meegeholpen aan de opbouw van de kwekerij. Wat kregen we veel hulp in de afgelopen maanden! Het is bijna niet voor te stellen dat het stuk grond vorige zomer nog vol stond met riet, afgedankte zooi en een roestig bootje.

Het prachtige naambord, gemaakt door de heren van de maandag- en woensdagploeg, werd door Mona onthuld. Ook zijn we blij met ons nieuwe logo: een hand met vijf planten, ontworpen door Mélanie Corre, de tekenaar die ook de plattegronden van ons tuinpark heeft gemaakt.

Bootanicus in winterrust

De planten in onze waterplantenkweekbak Bootanicus gaan de komende maanden in winterrust. Onder water bereiden ze zich voor op het volgende seizoen. Ze vormen de knoppen voor volgend jaar. We zijn benieuwd welke zuurstofplanten de winter goed doorkomen. De soorten die het goed doen willen we volgend jaar vermeerderen. Zo hopen we ons assortiment sterke waterplanten uit te breiden.

De kas staat weer vol

Vanaf half augustus heeft Alexander (met hulp van zijn zoons en vrijwilligers) ruim duizend kiemplantjes opgepot. Bijna allemaal inheemse soorten. Kijk eens hoe mooi ze erbij staan. Zoals je ziet staan ze in vierkante potjes, meestal van 11x11 cm. Die maat gebruiken we het liefste, dus als je dit soort kweekpotjes over hebt, dan nemen we ze graag in ontvangst.

Leren planten vermeerderen

Het najaar en de winter zijn ideale periodes om in je eigen tuin grote pollen van vaste planten te delen of te verplaatsen. Verplanten vóór de winter heeft als voordeel dat de eerste nieuwe wortels zich al kunnen ontwikkelen, zodat de plant volgend jaar een goede start maakt. Bovendien heb je in het najaar nog goed in beeld hoeveel ruimte een plant nodig heeft.

Wil je leren hoe je je eigen vaste planten kunt vermeerderen? Kom gerust langs, dan doen we het samen. In de wintermaanden is het verstandig om vooraf een afspraak te maken. Je kunt het vragen aan Carla of mailen: **kwekerij@tuinparknlk.nl**

Planten gekregen

Van meerdere tuinders kregen we planten aangeboden voor de verkoop. Heel fijn! Op die manier wordt ons assortiment steeds gevarieerder. We zijn dankbaar voor niet-woekerende soorten in kluiten zonder zevenblad of ander onkruid. Om de planten goed te houden totdat we ze kunnen oppotten, kun je een kluit het beste in een plastic bak of zak met wat vocht bij ons brengen. Sommige tuinders brachten zelfs keurig opgepotte planten. In ruil daarvoor kregen ze potgrond en potjes.

Gezocht: materialen voor hergebruik
We blijven graag materialen een tweede leven geven. Heb je onderstaande spullen over, dan zijn we daar blij mee:

- alle soorten kratjes of klapkratjes;
- stukken worteldoek of vijverfolie.

Plantenverkoop op de veranda
De afgelopen weken was goed te merken dat buurtbewoners onze plantenverkoop weten te waarderen. Sommige trouwe klanten kwamen bijna iedere zaterdagmiddag langs. De mond-tot-mondreclame doet dus goed zijn werk. Daar zijn we trots op!

Vanaf 1 oktober is het verkoopseizoen voorbij. We stoppen dan met de vaste routine om iedere zaterdagmiddag vanaf 13.00 uur een nieuwe voorraad op de veranda te zetten.

Af en toe zullen we nog wel planten te koop aanbieden, vooral soorten die op dat moment op hun mooist zijn. Vanaf 1 maart kun je op zaterdag weer bij ons terecht.

We kijken ernaar uit om jullie volgend seizoen weer te zien!

Foto's: Suze Rotman

Terugblik High Tea en Dartavond

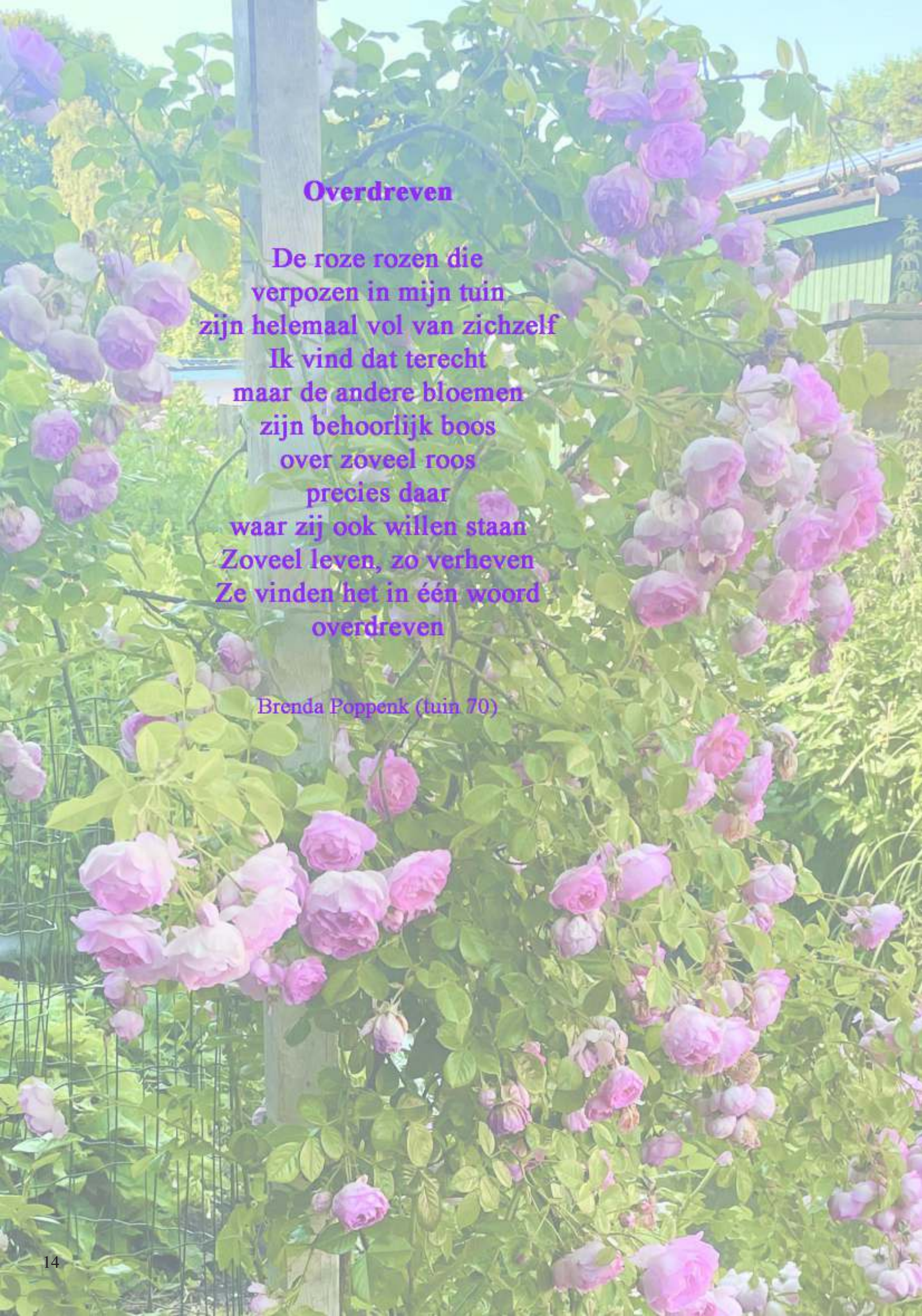
Olga de Jong (tuin 107)

Het was wederom een zeer geslaagde middag met 27 deelnemers, waaronder huidige tuinders, oud tuinders en meegebrachte kennissen. De deelnemers genoten van de vele lekkere hapjes en drankjes. Voor de organisatie was het opnieuw een zeer geslaagde middag!

Op 27 juni was er weer een dartavond. In een zeer warme kantine vond de competitie plaats.Het was een spannende strijd waarbij Maarten de 1e prijs in de wacht sleepte en Sanne en Lisa Stolp er met de respectievelijke tweede en derde prijs vandoor gingen.

Overdreven

De roze rozen die
verpozen in mijn tuin
zijn helemaal vol van zichzelf
Ik vind dat terecht
maar de andere bloemen
zijn behoorlijk boos
over zoveel roos
precies daar
waar zij ook willen staan
Zoveel leven, zo verheven
Ze vinden het in één woord
overdreven

Brenda Poppenk (tuin 70)

De karren moesten nodig gerepareerd worden. Hier zijn vaklui bezig!

Foto's: Henk Janssen

Meidoorns, merels en hagehelden

Tanne de Goei

In de serie over bomen en het daarmee verbonden leven in dit herfstnummer de meidoorn. Tussen de weilanden in de Betuwe stonden in mijn jeugd vaak heggen of hagen met meidoornstruiken. Deze dienden als afscheiding, maar gaven ook schaduw aan paarden of vee als het zomers heet was of boden deze dieren beschutting tegen de wind. Daarom heet de meidoorn ook wel hagedoorn. Die hagen werden volop gebruikt door insecten die er nectar vinden, vogels die er insecten en bessen eten, en zoogdieren die er beschutting en veiligheid vinden.

Met de komst van prikkeldraad en de uitvoering van ruilverkavelingen zijn de meeste heggen verdwenen, wat geleid heeft tot een dramatische vermindering van biodiversiteit. Helaas. Gelukkig zijn nog niet alle meidoornstruiken verdwenen.

Hard hout

De wetenschappelijke naam van de meidoorn is Crataegus, wat afgeleid is van het Griekse 'kratos', (kracht) vanwege het harde hout van de stam en takken. Je hebt in Nederland drie soorten inheemse meidoorns. Twee daarvan lijken erg op elkaar: de eenstijlige (C. monogyna) en de tweestijlige (C. laevigata). Het verschil tussen deze struiken is vrij makkelijk te zien aan de bessen: hebben deze één pit, dan is het de eenstijlige, zijn er twee pitten in een bes, dan is het de tweestijlige meidoorn. Vroeger was er ook de koraalmeidoorn (C. rhipidophylla), maar deze laatste is in Nederland zo goed als uitgestorven.

Daarnaast heb je allerlei kruisingen tussen deze meidoornstruiken en zijn er andere meidoorn soorten uit andere streken gehaald, zoals de grootvruchtige meidoorn, de schijnkoraalmeidoorn en de pruimbladige meidoorn. Meidoorns behoren net als de wilde mispel en wilde appel tot de rozenfamilie (Rosaceae) en soms zijn ze onderling weer te kruisen. Zo staan er op de Nieuwe Ooster twee struiken van de x Crataemespilus grandiflora, oftewel een kruising (vandaar de x) tussen meidoorn en mispel die wel twee centimeter grote bessen geven.

Meidoorns hebben scherpe doornen, vandaar dat ze zo veel in heggen voorkomen. De struiken kunnen wel 400 jaar oud en drie tot tien meter hoog worden. De struiken bloeien in mei (vandaar de naam) met schermen vol witte bloesems die op kleine rozen lijken en heerlijk geuren. Er zijn ook meidoornsoorten die roze of rode bloemen hebben. De bloesems trekken veel insecten die op de nectar afkomen. En die insecten worden dan weer gegeten door vogels. De bloesems leveren rode bessen of kleine bottels die rijp worden in september en vaak nog de hele herfst te vinden zijn en dan gegeten worden door andere vogels.

Vlechthagen

In zijn boek 'Inheemse bomen en struiken in Nederland en Vlaanderen' schrijft Bert Maes: "In streken met leemhoudende bodems zien we rond de oude boerderij-erven soortenrijke hagen met een- en tweestijlige meidoorn, koraalmeidoornhybride, sleedoorn, heesterpruim, wilde mispel, hazelaar, haagbeuk, hulst, gladde iep, diverse wilde rozen en braamsoorten. […] Vooral de eenstijlige meidoorn is een echte struweelvormer. De eerste landbouwers in de prehistorie onderkenden al gauw de grote waarde van de struik voor vlechthagen ter bescherming van erf en akker. Met hun rijke witte bloesems en rode vruchten zijn ze zowel voor het landschapsbeeld als ecologisch bij-

zonder belangrijk. De tweestijlige meidoorn is meer een bosbewoner, maar wordt ook in oude hagen veel aangetroffen.”

Bacterievuur
In de vorige eeuw zijn ook veel meidoornhagen gerooid omdat ze het peren- of bacterievuur zouden verspreiden. Deze door de bacterie Erwina amylovora veroorzaakte boomziekte is zeer besmettelijk en kan in boomgaarden leiden tot sterfte van veel peren- of appelbomen. Bacterievuur is goed te herkennen in het voorjaar tijdens de bloeiperiode, wanneer bloesems, bladeren en twijgen bruinzwart verkleuren, verdorren en verschrompelen. Maar de vraag is in hoeverre de meidoorn de verspreiding ervan bevordert.

Bert Maes hierover: “Inmiddels is men erachter gekomen dat de belangrijkste besmettingshaard niet bij de meidoorns ligt; er zijn zelfs aanwijzingen dat de oorspronkelijke inheemse meidoorns er juist wel eens minder vatbaar voor zouden kunnen zijn. "In ieder geval kennen we op veel plaatsen zeer oude hagen en houtkanten met vitale autochtone meidoorns.”

Dag- en nachtvlinders
De meidoornbloesem trekt veel insecten aan, zoals bijen (o.a. het roodgatje, de viltvlekzandbij, de meidoornzandbij, de grijze rimpelrug en de grote zijdebij), maar ook zweefvliegen, hommels en andere insecten als de gouden tor, de geringelde smalboktor, de larve van het bronswespje, de meidoornrozetgalmug, het meidoornhaantje en de meidoornkrielwants.

Van de dagvlinders is het vooral het boomblauwtje dat op de meidoorn zit. Nachtvlinders die meidoornstruiken bezoeken zijn onder meer de vliervlinder, de hageheld, de meidoornspanner, de koningspage, de meidoornuil, de meidoornstippelmot en de grote nachtpauwoog. Veelal eten de rupsen van deze soorten het meidoornblad en verpoppen ze ook in de meidoorn.

In ‘De Wondere Wereld van de Insekten’ schreven Martin van der Donk en Teo van Gerwen al in de jaren zeventig van de vorige eeuw over het verbonden leven van bomen en insekten. Over het ondertussen in Nederland uitgestorven groot geaderd witje (Aporia Cragaegi) schreven ze: “Deze dunbeschubde vlinders met zwarte aders zijn de

laatste jaren zeldzaam geworden." "De rupsen overwinteren in kleine nestjes op de voedselplant, lijsterbes, meidoorn of een vruchtboom.” En: “De hagedoornvlinder (Opisthograptis luteolata) heeft twee generaties per jaar. De eerste vliegt reeds eind april. De tweede, met iets kleinere exemplaren, in augustus. De vlinders zoeken nogal eens bescherming in beuken- en meidoornhagen, waarop ook de rups leeft.”

Vogels en zoogdieren
De insecten die overdag de bloesems bezoeken, zijn natuurlijk weer een lekker hapje voor insectenetende vogels, zoals zwartkop, heggenmus, winterkoning en roodborst. De meidoorn is vanwege de doornige takken ook een prima schuilplaats voor kleine vogels die er dan ook vaak hun nest in maken. Maar de grootste aantrekkingskracht van de meidoorn op vogels zijn de rode bessen in de herfst. Volgens Barbara en David Snow in hun standaardwerk ‘Birds and Berries’ worden meidoornbessen het meest gegeten door merels en kramsvogels, maar ook door koperwie-

ken, spreeuwen, grote lijsters, zanglijsters, houtduiven, roodborstjes en appelvinken.

Onder in de meidoornhagen kan je allerlei soorten zoogdieren tegenkomen, zoals de egel die er ook kan overwinteren. Maar ook marterachtigen zoals hermelijnen, bunzingen en wezels vinden er een veilig onderkomen, evenals verschillende soorten muizen en spitsmuizen. En het zou me niet verbazen als een vos of een das er zich schuilhoudt.

Nieuwe Levenskracht
Op ons tuinpark zijn de meidoorns niet meegenomen in het bomenonderzoek, dus is er geen overzicht waar er allemaal meidoorns staan. In het algemeen groen zijn er wel verschillende meidoornhagen, bijvoorbeeld bij de speelweide en de boomgaard, maar deze worden regelmatig geschoren, dus veel bloesem komt er niet aan, laat staan bessen.

Op tuin 37 staat bij de ingang een mooie gekweekte hoogstam-meidoorn die roze bloesems geeft. Het zou ons tuinpark sieren als er meer meidoornstruiken geplant worden die dan niet geschoren worden, zodat tuinders, vlinders en vogels kunnen genieten van de bloesems en de bessen.

Lezing nachtvlinders trok veel dagvlinders

Foto: Anne Hofstede

Winterdip? Ga lekker puzzelen!

Carla Bekkering

Buiten is het koud, de tuin ligt in winterrust... hét moment om een gezellige legpuzzel te maken!

In de WhatsApp-groep ‘Legpuzzels en Levenskracht’ ruilen we puzzels van 1000 stukjes. De bekende Jan van Haasteren-puzzels en andere mooie uitdagingen.

Doe je mee? Laat het weten aan Angelique, Annet, Carla, Lidwien, Mariella, Marjolein, Roelina of Tineke. Zij voegen je graag toe aan de WhatsApp-groep.

Fijn voor de vogels!

Eind mei kregen we van de Stichting Vrienden van Watergraafsmeer acht prachtige vogelnestkastjes om op te hangen in het algemeen groen van Tuinpark Nieuwe Levenskracht. De Vrienden van Watergraafsmeer hadden bij Fonds voor Oost subsidie aangevraagd hiervoor en deze ook gekregen.

Erg fijn voor de vogels in Watergraafsmeer. Onlangs hebben we de nestkasten opgehangen.

Kleurplaat voor alle leeftijden: stuur voor 1 maart een foto van jouw ingekleurde plaat naar redactie@tuinparknieuwelevenskracht.nl, dan zie je jouw tekening terug in het voorjaarsnummer.

